

ธรรมชาติของเด็ก

เด็กแจ่มใส

พญ. แก้วตา นพณิจำรัสเลิศ

กุมารแพทย์พัฒนาการเด็ก

น้องแป้งกลับมาจากโรงเรียน วิ่งลงจากรถ วางกระเป๋าที่พื้นบ้าน วิ่งผ่านคุณตาที่นั่งอ่านหนังสือพิมพ์ในห้องนั่งเล่น แป้งวิ่งเข้าไปในครัว เปิดดูอาหารในตู้เย็นที่แม่เตรียมไว้ให้ วันนี้มีผลไม้ และ ซาลาเปา แป้งเอาขนมมานั่งกินใกล้ๆคุณตา แป้งเป็นเด็กช่างพูด ช่างคุย ช่างซักช่างถาม ระหว่างกินขนม แป้งหยิบเอาสมุดวาดรูปที่คุณครูให้ดาว ๒ ดวง มาอวดคุณตา “นี่ สวยไหมคะคุณตา แป้งวาดเองคะ ได้ ดาวด้วย” แล้วแป้งก็เล่าเรื่องที่โรงเรียนให้คุณตาฟัง วันนี้คุณครูอ่านนิทานเรื่อง คุณตาหนวดยาว ให้หนู และเพื่อนๆในห้องฟังคะ “ทำไมคุณตาของแป้งถึงไม่มีหนวดคะ แล้วโตขึ้นแป้งจะมีหนวดไหมคะคุณตา” คุณตายิ้ม เอามือลูบหัวแป้งเบาๆ แล้วย้อนกลับไปเล่าเรื่องสมัยอดีตที่คุณตาเคยไว้หนวดให้แป้งฟัง

แป้งนอนฟังคุณตาเล่าเรื่องสมัยอดีตจนแทบจะหลับไป สะดุ้งตื่นขึ้นมาอีกตอนได้ยินเสียงเพื่อนๆ มาเรียก ให้ลงไปเล่นด้วยกัน วันนี้เด็กๆ ๓ คนตกลงกันว่าจะเล่นครูนักเรียน ทุกคนแย่งกันอยากเป็น คุณครู ไม่มีใครยอมเป็นนักเรียน แป้งเลยเสนอความคิดใหม่ “เอาแบบนี้แล้วกัน พวกเราเป็นครูกันทุกคนเลย เอาก้อนหินและใบไม้พวกนี้เป็นนักเรียน นี่เป็นโรงเรียนที่มี ๓ ชั้น มีคุณครู ๓ คนนะ” แป้งค่อยๆเอาก้อนหินและใบไม้มาวางเรียงเป็นแถวสมมุติเป็นเด็กๆในห้องเรียน แป้งเลือกเล่นเป็นคุณครูใจดี เด็กๆทุกคนรักครูแป้ง

สักพักเสียงคุณแม่ตะโกนเรียก “แป้ง...มา ช่วยแม่กรอกน้ำใส่ตู้เย็นหน่อยลูก” แป้งวิ่งเล่สักพัก แล้วหันมาพูดกับก้อนหินและใบไม้ “วันนี้เด็กๆทุกคนเป็นเด็กดีมากคะ ครูแป้งให้เด็กๆไปเล่นข้างนอกได้” แล้วแป้งก็รีบวิ่งกลับขึ้นไปบนบ้าน ค่อยๆกรอกน้ำที่ละขวด แป้งต้องกรอกน้ำทั้งหมด ๔ ขวดใส่

ตุ้ยเย็น แป้งสามารถจัดจ้ทำงานได้จนเสร็จแม้จะมีหกบ้างเล็กน้อย เสร็จงานแป้งกลับลงไปใต้ถุนบ้าน เพื่อนๆหายไปหมดแล้ว แป้งได้ยินเสียงเด็กผู้หญิงผู้ชายเล่นกันอยู่ที่สนามหน้าหมู่บ้าน แป้งรีบวิ่งตามไป เห็นพี่ๆ เด็กผู้หญิงผู้ชาย ๕ คนกำลังเล่นกระต่ายขาเดียว แป้งยืนดูสักพัก พยายามลองกระโดดแบบที่ พี่ๆเขาทำ แป้งเลือกที่จะนั่งดูพี่ๆเล่นกันดีกว่า

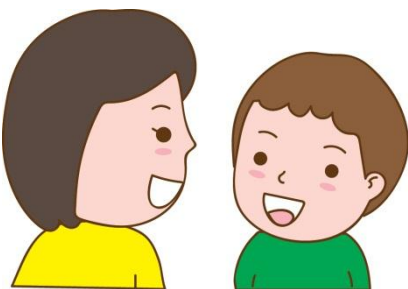
แป้งเป็นเด็กผู้หญิงอายุ ๔ ปี มีลักษณะของเด็กที่แจ่มใส หรือตามลักษณะพื้นอารมณ์เป็นเด็ก เลี้ยงง่าย มีพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อ คล่องแคล่ว ทักษะด้านการช่วยเหลือตัวเองเหมาะสมกับวัย ช่วย รับผิดชอบงานบ้านง่ายๆได้ พัฒนาการด้านอารมณ์ สังคมและภาษา พูดคุยเล่าเรื่องได้ ช่างซักถาม เล่น สมมุติกับเพื่อนได้เป็นเรื่องราว มีความคิดริเริ่ม นอกจากนั้นยังมีความสามารถทางสติปัญญาที่ยืดหยุ่น สารถแก้ปัญหา กำกับตัวเอง สลับเปลี่ยนการเล่นบทบาทสมมุติในโลกแห่งจินตนาการ กลับมาอยู่ในชีวิต จริงได้อย่างรวดเร็ว

เด็กแจ่มใส (Easy Child) – ประมาณ 40% ของเด็ก

- อารมณ์แจ่มใส ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ได้ง่าย
- ชอบเล่นกับเพื่อน ช่างคิด ช่างจินตนาการ ชอบพูดคุย
- มักมีพัฒนาการสมวัย โดยเฉพาะด้านอารมณ์ สังคม

เด็กคล่องแคล่ว

น้องนนท์ เด็กชายอายุ ๕ ปี น้องนนท์อยู่ชั้น อนุบาล ๒ ในห้องมีคุณครู ๒ คน เด็กๆในห้อง ๒๐ คน ในช่วงโมงกลางวัน คุณครูให้เด็กๆเล่นในสนามเด็กเล่น น้องนนท์วิ่งไปที่ชิงช้าก่อนเพื่อนๆ นนท์ สนุกกับการแกว่งชิงช้าแรงๆ และแกว่งได้สูงกว่าเพื่อนๆ สักพักน้อง นนท์เปลี่ยนไปเล่นปีนเชือก กล้ามเนื้อที่แข็งแรง การเคลื่อนไหว ร่างกายที่คล่องแคล่ว ทำให้นนท์เรียนรู้ที่จะปีนป่ายได้อย่างรวดเร็ว กว่าเพื่อนๆ เมื่อนนท์ปีนเชือกได้ถึงข้างบน นนท์หันมายิ้มและมอง เพื่อนๆทุกคนที่อยู่ด้านล่างด้วยความภาคภูมิใจ

ในห้องเรียนนั้นสนใจ กระตือรือร้น สนุกกับการเรียน วันนี้คุณครูเอานิทานมาเล่าให้เด็ก ๆ ฟัง คุณครูเล่าด้วยน้ำเสียงและท่าทางประกอบ เมื่อครูถามคำถาม นนท์รีบโผล่มาตอบด้วยความตื่นเต้นและอยากเป็นที่หนึ่งโดยไม่ได้ยกมือให้คุณครูเรียกตามกฎกติกาของห้อง คุณครูต้องคอยเตือนให้นนท์ช้าลง และรอให้คุณครูเรียกก่อน นนท์ชอบเป็นที่หนึ่ง ถ้าคุณครูสั่งงานอะไร นนท์จะรีบทำให้เสร็จเพื่อจะได้ไปส่งคุณครูเป็นคนแรก หลายครั้งที่งานของนนท์ขาดความเป็นระเบียบ หรือ ทำงานได้ไม่ครบตามที่คุณครูกำหนด

วิชาดนตรี คุณครูใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบจังหวะดนตรี น้องนนท์สนุกกับการเล่นเคลื่อนไหวตามเพลง คุณครูชวนเด็ก ๆ ทำท่าเป็นท่าสัตว์ต่างๆ แล้วเคลื่อนไหวตามจังหวะดนตรี น้องนนท์เลือกเป็นกระต่าย น้องนนท์คล่องแคล่ว ว่องไว ปราดเปรียว สนุกกับการเคลื่อนไหวตามจังหวะของกระต่าย เมื่อถึงตอนสลับเปลี่ยนเป็นตัวกิ้งกือที่ต้องนอนขดตัวนิ่งๆ และคืบคลานช้าๆ น้องนนท์รู้สึกอึดอัดมากและรู้สึกมีความยากลำบากในการทำกับตัวเองให้เป็นไปตามจังหวะที่ช้าๆ ของคุณครู

นนท์โชคดีที่ได้คุณครูประจำชั้นที่เข้าใจความแตกต่างของเด็ก คุณครูมองเห็นว่านนท์มีจุดเด่น คือ มีสติปัญญาและภาษาดี มีร่างกายแข็งแรง มีความกระตือรือร้น แต่นนท์มีสิ่งที่ต้องฝึกฝนเพิ่มเติม คือ เรื่องการกำกับตัวเอง โดยเฉพาะเวลาที่มีอารมณ์ เช่น เวลาสนุกมากๆ ตื่นเต้นมาก นนท์อาจจะเผลอวิ่ง กระแทกใส่เพื่อน หรืออาจจะตะโกนเสียงดัง เวลานั้นนนท์เบื่อ หรือต้องทำงานที่ไม่ถนัด เช่น การเขียน การระบายสี นนท์มักจะเปลี่ยนไปแกล้งเพื่อนบ้าง ชวนเพื่อนเล่นบ้าง

คุณครูพยายามหากิจกรรมการเคลื่อนไหวในห้องเรียนให้นนท์มากขึ้น เช่น ถ้าเป็นกิจกรรมในห้องที่ต้องนั่งทำนานๆ คุณครูก็จะให้นนท์เป็นผู้ช่วยคุณครู ช่วยแจกสื่อกายให้เพื่อนๆ บ้าง ช่วยลบกระดานบ้าง บางทีก็ให้ช่วยเอาของไปให้คุณครูที่ห้องข้างๆ

คุณครูพบว่า การหากิจกรรมการเคลื่อนไหวให้นนท์เพิ่มขึ้น ช่วยลดปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในห้องเรียนได้มาก เมื่อเวลาผ่านไปถึงสิ้นปี นนท์มีพัฒนาการดีขึ้นมาก นนท์สามารถควบคุมอารมณ์และกำกับตัวเองได้มากขึ้น นนท์เป็นที่รักของเพื่อนๆ เป็นผู้นำเพื่อน โดยเฉพาะเวลาอยู่ในสนามเด็กเล่น

เด็กดื้อ (Difficult Child) – ประมาณ 10% ของเด็ก

- กล้ามเนื้อแข็งแรง ปีนป่าย วิ่งเล่นได้คล่องแคล่ว
- ชอบผจญภัย ไม่ค่อยกลัวอะไร กล้า ชอบความท้าทาย
- มีความคิดเป็นของตนเอง มีความเป็นต้นแบบ
- ชอบทำตามแนวทางของตัวเอง ชอบโต้เถียง ตอรอง แข่งขัน ใครจะชนะ ใครจะเหนือกว่าใคร (power struggle)
- เล่นเล่ ไม่ระมัดระวัง ทำงานเสร็จเร็ว ไม่ค่อยละเอียด ถีถ้วน
- มีความยากลำบากในการควบคุมร่างกายตัวเอง อารมณ์ขึ้นลงเร็ว มักเปลืองใช้กำลังเวลาไม่พอใจ
- มีความยากลำบากในการจัดจ่อ ทำงานตั้งแต่ต้นจนเสร็จ โดยเฉพาะงานที่มีขั้นตอน รายละเอียด มีความซับซ้อน (ยกเว้น ว่ามีแรงจูงใจมาก ๆ)
- ไม่ค่อยถนัดในการวางแผน การจัดระบบ ชอบทำทุกอย่างพร้อมๆ กัน เช่น เล่น ทำการบ้าน ดูทีวี อยู่กับพี่น้อง

เด็กอ่อนไหว

น้องแก้ม อายุ ๓ ปี น้องแก้มเป็นเด็กค่อนข้างเจี๊ยบๆ ชอบนั่งเล่นของเล่นเจี๊ยบๆ บางทีก็ระบายสี บางทีก็วาดรูป บางทีก็เล่นทราย เล่นของเล่นสมมุติ เล่นขายของ ในช่วงเวลาว่างเลือกเล่นอิสระที่โรงเรียน น้องแก้มจะชอบไปนั่งเล่นอ่านหนังสือ น้องแก้มชอบนั่งเปิดหนังสือดูรูปต่าง ถ้าต้องออกไปเล่นกลางแจ้ง น้องแก้มจะเลือกนั่งเล่นที่บ่อทราย ตักทรายเทใส่ขวด เล่นทำขนมครก หรือขนมเค้ก เอากิ่งไม้เล็กๆ มาตกแต่งเป็นเทียนวันเกิด

น้องแก้มเป็นเด็กรูปร่างเล็ก การเคลื่อนไหวยังไม่ค่อยคล่องแคล่ว กล้ามเนื้อมีความแข็งแรงทนทานน้อย ในช่วงเวลาว่างเลือกเล่นอิสระ น้องแก้มจะเลือกเล่นกิจกรรมที่เหมาะสมกับร่างกายของตัวเอง น้องแก้มไม่ชอบกิจกรรมที่โลดโผน หรือต้องปีนป่ายมากๆ น้องแก้มไม่ชอบเด็กผู้ชายที่เล่นแรงๆ บางทีเมื่อโดนเพื่อนกระแทก น้องแก้มจะร้องไห้ ตกใจ ต้องให้คุณครูเข้ามาช่วยปลอบ

ตอนเริ่มเข้าโรงเรียนใหม่ๆ น้องแก้มมีปัญหาในการปรับตัวค่อนข้างมาก ไม่ยอมใส่ชุดนักเรียน ร้องไห้แงตั้งแต่ลงจากรถ กว่าแยกจากคุณแม่ได้ คุณครูต้องค่อยๆพาอุ้มไป โชคดีที่ทุกเย็นคุณแม่มารับจะเห็นน้องแก้มเล่นยิ้มอยู่ในกลุ่มเพื่อน ทำให้คุณแม่สบายใจขึ้นคุณแม่เล่าถึงน้องแก้มสมัยเด็กๆ น้องแก้มเป็นเด็กค่อนข้างเลี้ยงยาก กินนอนยาก กว่าคุณแม่จะเอาน้องแก้มนอน ต้องอุ้ม กล่อม โยกตัว อยู่นาน บางทีก็ต้องพาไปขับรถเล่นข้างนอกจึงจะหลับได้ น้องแก้มเป็นเด็กกินยาก ไม่ชอบกินของแข็งๆ คุณยายต้องช่วยปั่นผัก ทุบสับใส่ในข้าวต้ม จึงจะยอมกิน การสระผม ก็ดูจะเป็นเรื่องใหญ่ น้องแก้มไม่ชอบให้หน้าเปียกน้ำ เวลาสระผมจะร้องไห้เสียงดังจนคนแถวบ้านแตกตื่นนึกว่าเกิดอะไรขึ้น ตอนแรกๆคุณแม่เข้าใจว่าน้องแก้มเป็นเด็กเอาแต่ใจ ดื้อ แต่เมื่อไปพบคุณหมอจึงได้เข้าใจว่าเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน น้องแก้มเป็นเด็กที่ค่อนข้างไวต่อสิ่งรอบตัว ปรับตัวกับสิ่งใหม่ๆค่อนข้างยาก คุณแม่ต้องเข้าใจน้องแก้มและใช้วิธีลอบโยนให้น้องแก้มค่อยๆกล้าเผชิญกับสิ่งใหม่ๆ

น้องแก้มเป็นเด็กขี้กลัว เวลาไปเจอคนแปลกหน้าใหม่ๆที่เข้ามาทักทาย น้องแก้มจะหลบหลังคุณแม่ ไม่พูดคุยกับใคร แต่ก่อนคุณแม่รู้สึกอาย เวลาพาไปเจอญาติผู้ใหญ่ น้องแก้มก็จะไม่ยกมือไหว้ใคร คุณแม่เคยดุลูก พยายามบังคับ น้องแก้มก็ยังร้องไห้แง เมื่อคุณแม่เข้าใจลูกมากขึ้น และเปลี่ยนวิธีการจากดุ บังคับ มาเป็นลอบโยน ค่อยๆพาน้องแก้มเผชิญสิ่งรอบตัวเมื่อพร้อม คุณแม่พบว่าน้องแก้มดูจะมั่นใจขึ้น และ กล้าที่จะทำสิ่งต่างๆ มากขึ้นโดยมีคุณแม่อยู่ด้วย

เด็กอ่อนไหว (Slow to Warm up Child) – ประมาณ 15% ของเด็ก

- อ่อนไหวง่ายต่อสิ่งเร้ารอบตัว (เช่น แสงจ้า, อากาศร้อน หนาว, การเคลื่อนไหวเร็วๆ, ป้ายที่คอเสื้อ, กลิ่น) ไม่ชอบไปที่เสียงดัง คนแน่นๆ เวลาเห็นคนทะเลาะกัน จะตกใจ ไม่ชอบ
- ขี้อาย ระมัดระวังตัว กลัวกับการต้องเจอประสบการณ์ใหม่ๆ
- มีความสุขได้กับการทำกิจกรรมคนเดียว เช่น เล่นสมมุติคนเดียว หรือ ในเด็กโตอาจจะอยู่ในโลกส่วนตัวกับการอ่านหนังสือ
- ไม่ค่อยกระฉับกระเฉง ตอบสนองต่อสิ่งรอบตัวช้าๆ เบาๆ
- อารมณ์นิ่งๆ หรือ แสดงอารมณ์ด้านลบ เช่น กลัว กังวล
- ชอบใช้เวลาทำกิจกรรมที่ทำคนเดียว เพื่อหลีกเลี่ยงจากปัญหา งานยาก งานท้าทาย (เช่น งานที่ต้องใช้สติปัญญามากๆ หรือ ต้องใช้ร่างกาย การออกกำลังกาย) หรือ หลีกเลี่ยงจากอารมณ์ที่ไม่กล้าเผชิญ (เช่น ความรู้สึกผิดหวัง ความหงุดหงิด ไม่พอใจ ความโกรธ)

แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็ก

แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้*	
• สัมพันธภาพจากพ่อแม่ คนใกล้ชิดที่อบอุ่น เห็นอกเห็นใจ เข้าใจและยอมรับความแตกต่างของเด็ก • กิจกรรม หรือ การเรียนรู้ที่เด็กสนใจ มีแรงจูงใจ มีความอยากรู้อยากเห็น • เปิดโอกาสให้เด็กได้สะท้อนความคิด บอกเล่าความอยาก ความต้องการ อารมณ์ความรู้สึกตัวเอง	
เด็กแจ่มใส (Easy Child)	1. ความรัก ความอบอุ่นจากผู้เลี้ยงดู คำพูดที่ให้อารมณ์ดี 2. กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย เน้นการลงมือทำ และการใช้ประสาทสัมผัสทั้งหมด การเคลื่อนไหว 3. การทำกิจกรรมกลุ่ม การได้เล่นกับเพื่อน การพูดคุย
เด็กดื้อแค้น (Difficult Child)	1. ให้เด็กมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรม ให้เด็กได้รับการแบ่งปันอำนาจ การตัดสินใจ ให้เด็กมีทางเลือก 2. เด็กพร้อมที่จะสู้จนยาก งานท้าทาย แต่ต้อง ประสพชัยชนะบ่อยๆ “ฉันทำได้ ฉันทำสำเร็จ” 3. ให้เด็กได้ยืนยัน ตัว ได้เป็นตัวของตัวเองในบางสถานการณ์ เพราะ เด็กจะมีแรงจูงใจที่จะทำงานนั้นๆ จนเสร็จ 4. สิ่งแวดล้อมที่ช่วยกำกับเด็ก ให้สงบตัวเองลงได้ เช่น ห้องเรียนที่ไม่วุ่นวายเกินไป จำนวนนักเรียนไม่มากเกินไป สถานที่ธรรมชาติ 5. ฝึกให้เด็กค่อยๆวางแผน ค่อยๆลงมือทำ หาพื้นที่ให้เด็กได้มีโอกาสเป็นผู้นำ เป็นผู้สอนคนอื่น
เด็กอ่อนไหว (Slow to warm up Child)	1. เรียนรู้ในบรรยากาศผ่อนคลาย เป็นระเบียบ มีตารางชัดเจน ไม่คาดคั้น 2. กิจกรรมและงานต่างๆ ค่อยๆเพิ่มความยาก ให้เด็กรู้สึกมีกำลังใจ รู้สึกประสบความสำเร็จ (ถ้างานยาก เด็กจะท้อถอยไปก่อน ไม่สู้) 3. ให้เด็กได้เป็นผู้นำเสนอ เป็นผู้ริเริ่มในเรื่องที่เด็กสนใจ อาจต้องคอยดึงความสนใจเด็ก เพื่อให้เด็กสนใจสิ่งรอบตัวมากขึ้น ให้เด็กได้ริเริ่ม 4. อาจต้องใช้การบังคับ โนมินา หรือ ตั้งกฎเกณฑ์ในครั้งแรกๆ เพื่อให้เด็กยอมออกมาทำกิจกรรม โดยกิจกรรมและสิ่งแวดล้อมควรมีความน่าสนใจดึงดูดให้อยากทำ 5. กิจกรรมเคลื่อนไหว เรียนรู้ผ่านการลงมือทำ (Active learning > passive learning)

*ดัดแปลงจาก Emotional Learning Styles, Greenspan. 2012

เข้าใจโลกภายในเด็กปฐมวัย

การเจริญเติบโตของโลกภายในที่เป็นก้าวสำคัญตามธรรมชาติเด็กปฐมวัย คือ การเริ่มเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy/Self) และ ความสามารถในการคิดจินตนาการ (Imagination and Fantasy)

การเริ่มเป็นตัวของตัวเอง หรือการ
แสดงออกของพลังตัวตน

ช่วงอายุก่อน ๑ ปี การเลี้ยงดูเด็กเล็กๆ เป็นเรื่องไม่ยากนัก จะให้ไปอาบน้ำก็อุ้มเข้าไปในห้องน้ำ จะเปลี่ยนผ้าอ้อมก็จับนอนแล้วเปลี่ยนได้เลย จะพาออกไปข้างนอก ก็อุ้มขึ้นรถไป ถ้าเด็กไม่ยอมทำก็อาจจะร้องส่งเสียงแสดงความไม่พอใจเล็กน้อยแล้วก็ยอมจำนนทำตาม หรือเมื่อเอาของเล่นมาเบี่ยงเบน ลักพาก็หายโกรธ หยุดร้องได้ง่าย

ช่วงวัย ๑๕-๑๘ เดือน เราจะเริ่มเห็นการแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง การแสดงพลังตัวตน เด็กบอกความต้องการ โดยการชี้บอก แสดงท่าทาง หรือ พูดเป็นคำ หรือเดินไปทำเอง เด็กแสดงความไม่พอใจ ไม่พอใจ ด้วยสีหน้า แววตา น้ำเสียง ท่าทาง ที่ชัดเจน หรือแสดงออกเป็นพฤติกรรม เช่น กระแทกเท้า ร้องโวยวาย หรือ บางคน ลงไปร้องนอนดิ้นกับพื้น ตีแม่ ดึงผม ขว้างของ

เมื่ออายุ ๓-๖ ปี การแสดงออกของพลังตัวตนก็พัฒนามากขึ้น เด็กสามารถให้ภาษาพูดได้ซับซ้อนขึ้น พูดต่อรอง ตื้อ ขอร้อง เกียจ หรือ ใช้เหตุผลที่ยังเป็นแบบเด็กๆ เอาแต่ใจตัวเอง เด็กสามารถใช้ร่างกายและความคิดเพื่อแก้ปัญหาได้ซับซ้อนขึ้น หลากหลายวิธีการมากขึ้น เช่น พยายามทำเอง แอบเอาของเล่นไปซ่อนจะได้เก็บไว้เล่นคนเดียว หรือแสดงอารมณ์โกรธ โมโห กลัว กังวล ด้วยการตี แย่ง ผลักเตะ ที่ชัดเจนขึ้นตามวัย

พลังตัวตน การแสดงออกความต้องการ อารมณ์ ความรู้สึกที่ชัดเจน เป็นพลังที่มีค่า เป็นพลังในการพัฒนาเด็ก เด็กที่มีพลังตัวตนมากจะอยากทำสิ่งต่างๆ อยากเรียนรู้ อยากลองทำ อยากเลียนแบบ

อยากเล่นกับเพื่อน อยากพูดคุย อยากให้พ่อแม่พาไปเที่ยว อยากได้ของเล่น เด็กจะสนใจสิ่งรอบตัว เห็นใครทำอะไร อยากทำบ้าง พยายามทำ

เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่ไม่มีพลังตัวตน เราจะเห็นเด็กนั่งเฉยๆ ไม่ได้สนใจอะไร ไม่ได้อยากทำอะไร สิ่งรอบตัวไม่มีอะไรน่าสนใจ ไม่ได้อยากเล่นกับเพื่อน ไม่อยากคุยกับใคร เด็กอาจนั่งนิ่งๆ เล่นอะไรซ้ำๆไปมา โกรธของเล่นไปมาซ้ำๆ ไม่ได้มีความคิดต่อยอด ไม่มีแรงจูงใจ

สิ่งที่เป็นปัญหาเมื่อเด็กมีพลังตัวตนชัดเจนขึ้น คือ สิ่งที่เราใช้คำรวมๆว่า **ปัญหาพฤติกรรม** เช่น เด็กอยากได้ของเล่นมาก ลงไปรื้อนอนดินกับพื้นเพื่อเรียกร้องเอาของเล่น เด็กขว้างปาสิ่งของเมื่อ

ช่วยเด็กให้เรียนรู้
กำกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

หล่อเลี้ยง ส่งเสริมพลังตัวตน

หงุดหงิดจิตใจที่ของเล่นพัง เด็กหยิก ตี ดึงผมแม่ เพราะแม่ไม่ทำตามใจหนู หรือเด็กฉลัด เตะ กัดเพื่อน เพราะกำลังง่วงนอนและเพื่อนวิ่งมาชน

การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างยั่งยืน จำเป็นอย่างยิ่งที่พ่อแม่ ครู/ผู้ดูแลเด็ก จะต้องมองเด็กทั้งสองด้าน ทั้งด้านพลังภายใน พลังตัวตน ที่ต้องหล่อเลี้ยงรักษาไว้ กับ พฤติกรรมที่แสดงออกภายนอกที่เด็กยัง

ต้องการการเรียนรู้ หล่อหลอม จัดเกลา เพื่อให้สามารถแสดงออกได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

“น้องดาวอายุ ๒ ๑/๒ ปี นั่งเล่นของเล่นไดโนเสาร์ ค่อยๆไขลานให้ไดโนเสาร์เดิน ไดโนเสาร์ไม่ยอมเดิน น้องดาวไขลานอีก ค่อยๆฉลัด ไดโนเสาร์ก็ไม่ยอมเดิน น้องดาวโมโห ขว้างไดโนเสาร์ทิ้ง แล้วพาลไปเอาของในตะกร้าทั้งหมดเททิ้ง โยนของขว้างลงพื้น คุณแม่ซึ่งกำลังเตรียมอาหารในห้องข้างๆ เดินเข้ามาเห็นของเล่นกระจายเต็มห้อง รู้สึกตกใจ โมโห คุณแม่ดูน้องดาวด้วยเสียงดัง เข้ามาจับมือน้องดาวให้หยุดขว้างของ น้องดาวตกใจกับเสียงที่ดังของคุณแม่ ค่อยๆหยุดขว้างปาสิ่งของ เมื่อน้องดาวสงบลง

คุณแม่เข้าไปกอดน้องดาว คุณแม่นั่งสักพัก กำกับตัวเองให้ค่อยๆสงบลง คลายความโมโห แล้วค่อยๆพูดกับน้องดาว “หนูหายโกรธหรือยังลูก” น้องดาวไม่ตอบ แต่ค่อยๆซุกตัวเข้ากับอกคุณแม่ คุณแม่กอดน้องดาวและลูบหัวเบาๆ ด้วยความอ่อนโยน พร้อมถามซ้ำ “หายโกรธหรือยังลูก” น้องดาวไม่ตอบแต่หันหน้ามองคุณแม่แล้วค่อยๆพยักหน้า เมื่อน้องดาวพร้อมที่จะรับฟัง คุณแม่ค่อยๆสอนและพูดคุยกับน้องดาว หนูโมโหมากใช้ไหมลูก หนูโมโหได้ โกรธได้ แต่ห้ามหนูโยนของ ห้ามขว้างของ แม่ไม่ชอบ แม่เสียใจ คุณแม่ค่อยๆพูดสอนน้องดาวต่อพร้อมลูบหัวและกอดน้องดาว เมื่อน้องดาวเริ่มแจ่มใสขึ้น คุณแม่ชวนน้องดาวไปเอาถ่านมาเปลี่ยนของเล่น ช่วยกันแกะพลาสติก ช่วยกันเอาถ่านใส่ของเล่น เมื่อเสร็จแล้วลองไถลานดูอีกที คราวนี้ได้โน้ส่ายยอมเดินแล้ว น้องดาวหันมายิ้มกับคุณแม่แล้วกลับไปเล่นของเล่นตามเดิม”

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะเห็นว่า คุณแม่น้องดาวใช้วิธีการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมด้วยน้ำเสียง สิ้นหนั ทำทาง และ จับมือให้หยุด เมื่อน้องดาวสงบแล้ว คุณแม่ใช้วิธีพูดคุยกับน้องดาว ใช้ภาษาที่บอกอารมณ์ เพื่อให้น้องดาวเข้าใจอารมณ์ของตัวเอง ที่สำคัญคุณแม่ได้แสดงตัวอย่างของการสงบตัวเองเมื่อมีอารมณ์โมโห น้องดาวได้เรียนรู้ทั้งจากตัวอย่างในชีวิตจริง ภาษาที่คุณแม่พูดคุย ความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจที่คุณแม่ยอมรับในอารมณ์ของลูก กระบวนการทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อให้น้องดาวค่อยๆเรียนรู้ที่จะเข้าใจอารมณ์ เข้าใจพฤติกรรมของตัวเอง เรียนรู้ที่จะกำกับพฤติกรรมตัวเองได้ในครั้งต่อไป

พลังตัวตนที่ชัดเจน ความกระตือรือร้น ความอยากรู้อยากเห็น ความรู้สึกอยากทำได้ อยากเอาชนะ เป็นพลังที่สำคัญของเด็กปฐมวัย เด็กที่มีพลังตัวตนสูง มีความเป็นตัวของตัวเองสูง จะเป็นเด็กที่มีความมุ่งมั่น มีความพยายาม อยากทำสิ่งที่ยากให้สำเร็จ พ่อแม่ ครู/ผู้ดูแลเด็ก ที่เห็นคุณค่าและความสำคัญของพลังตัวตนของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือก ได้ตัดสินใจ ได้แสดงออก ดูแลเด็กด้วยความรัก ความอบอุ่น ภายใต้ระเบียบวินัยที่ชัดเจน เด็กจะได้เรียนรู้สิ่งที่สำคัญ คือ การรู้จักตัวเอง เข้าใจตัวเอง รู้ความต้องการของตัวเอง เข้าใจอารมณ์ตัวเอง เด็กจะมีพลังภายใน มีพลังตัวตน เป็นเด็กที่สามารถพัฒนาต่อได้อย่างมั่นคง

ความสามารถในการคิดจินตนาการ (Imagination and Fantasy)

“อาแบบนั้นแล้วกัน พวกเราเป็นครูกันทุกคนเลย เอาก้อนหินและใบไม้พวกนี้เป็นนักเรียน นี่เป็นโรงเรียนที่มี ๓ ชั้น มีคุณครู ๓ คนนะ” แป้งค่อยๆ เอาก้อนหินและใบไม้มาวางเรียงเป็นแถว สมมุติว่าเป็นเด็กๆ ในห้องเรียน วันนี้แป้งเลือกเล่นเป็นคุณครูใจดี เด็กๆ ทุกคนรักครูแป้ง

ช่วงอายุประมาณ ๒-๔ ปี พัฒนาการก้าวกระโดดที่สำคัญ คือ ความสามารถในการคิดจินตนาการ เด็กสามารถจินตนาการให้สิ่งที่อยู่ตรงหน้าเป็นอะไรก็ได้ สมมุติดินสอเป็นแท่งไอติม สมมุติแก้วน้ำเป็นหมวก เด็กจะสนุกกับการคิด จินตนาการ ทั้งผ่านการเล่น การวาดรูป หรือ การใช้ภาษาพูดคุย

ความเข้าใจเหตุและผลในวัยนี้จะเป็นลักษณะแบบเด็กๆ ที่เข้าข้างตัวเอง เอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง เช่น ทำไมท้องฟ้าถึงมืด เพราะท้องฟ้าอยากให้นอน หรือ ทำไมรถถึงวิ่งได้ เพราะ จะพาผมไปเที่ยว เด็กๆ ยังมักจะคิดว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีชีวิต เห็นได้จากการวาดรูปที่เด็กจะใส่หน้าตา รอยยิ้มให้กับวัตถุสิ่งของที่วาด

การเล่นสมมุติ จินตนาการ การอ่านนิทานซ้ำๆ เป็นสิ่งที่เด็กชอบ ซึ่งถ้าเราสังเกตการเล่น หรือความชอบนิทานบางเรื่องของเด็ก เราจะเริ่มเห็นอารมณ์ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง เช่น เด็กเอาตุ๊กตาหิวไปมา แล้วเอามาทำท่ากอด หรือเอาขดนมของเล่นมาป้อนน้อง แสดงถึงอารมณ์รักใคร่ใกล้ชิด ผูกพัน ความรัก ความอบอุ่น หรือการชอบฟัง

นิทานบางเรื่องซ้ำๆ เช่น เรื่องลูกหมูสามตัวกับหมาป่า เพราะ อารมณ์ สนุก ตื่นเต้น กลัว กังวล

การเล่นสมมุติ จินตนาการ การฟังนิทาน เทพนิยาย เจ้าหญิง เจ้าชาย เหล่านี้มีประโยชน์ต่อพัฒนาการของเด็ก เด็กได้รับความสนุก ได้ภาษาที่หลากหลาย ได้ทดลองเล่นบทบาทใหม่ๆ ได้ทดลองอารมณ์ที่อาจยังไม่กล้าเผชิญในชีวิตจริง เช่น อารมณ์กลัว กังวล ที่ต้องไปหาหมอ หรือเล่นสมมุติเป็นคุณแม่ ได้ออกคำสั่ง ได้เลียนแบบคุณแม่ เด็กได้ฝึกทักษะทางสังคมที่จำเป็น เช่น การเล่นกับเพื่อน การต่อรอง การเข้าใจคนอื่น การรอคอย ได้ฝึกการคิด จินตนาการ การแก้ปัญหาในการเล่น

เด็กที่ได้ปลดปล่อย ได้มีโอกาสคลี่คลายอารมณ์ ความรู้สึกผ่านการเล่นสมมุติ การฟังนิทาน หรือการพูดคุยสะท้อนอารมณ์กับพ่อแม่บ่อยๆ ชีวิตจริงเด็กจะมีอารมณ์ที่มั่นคงขึ้น เด็กจะรู้สึกผ่อนคลายและกล้าแสดงออก อาการไว้วาย เรียกร้อง และ อยากรู้อยากเห็น ต่อต้านพ่อแม่จะลดน้อยลง การกำกับควบคุมอารมณ์จะทำได้ดีขึ้น

เข้าใจสมองเด็กปฐมวัย

“อยากให้เด็กฉลาด อยากให้เด็กมีความพร้อมเข้าสู่การเรียนรู้
ให้เด็กเล่นกับเพื่อนเยอะๆ ลงมือทำเยอะๆ
ฟังนิทานบ่อยๆ ”

เล่นให้หลากหลาย เล่นเคลื่อนไหว ปีนป่าย ว่ายน้ำ ขี่จักรยาน ทำงานศิลปะ สิ่งประดิษฐ์ เล่นไม้บล็อก สร้างเป็นประสาธ เล่นทราย เล่นสมมุติจินตนาการกับเพื่อน เล่นเกมที่มีกฎ กติกา เช่น เล่นเป๊าะแข็ง ตีจับ มอญซ่อนผ้า เกมกระดาน เช่น งูตกกระได เล่นเกมเศรษฐี หมากฮอส

เล่นกับเพื่อนเยอะๆ ทะเลาะกันบ้าง โต้เถียงกันบ้าง ไม้แหวดกันบ้าง แกล้งกันบ้าง แบ่งปันกัน ให้อภัยกัน ทั้งหมดเป็นทักษะชีวิตที่จำเป็น

ลงมือทำเยอะๆ เด็กเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ ผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้งหมด ลองผิดลองถูกรู้จักปรับเปลี่ยน แก้ปัญหา ให้เด็กช่วยทำงานบ้าน ช่วยทำอาหาร ช่วยรดน้ำต้นไม้ ช่วยปลูกต้นไม้ ทั้งหมดเป็นการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำในชีวิตประจำวัน

School Readiness

ทำไมการเรียนรู้ผ่านการเล่นจึงเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นชั้นประถม ?

ทำไมจึงไม่ควรเน้นการเรียนวิชาการในเด็กเล็ก ?

สมองมีลำดับขั้นของการพัฒนา เริ่มจากการพัฒนาระบบประสาทสัมผัสทั้ง ๗ (การมองเห็น การได้ยิน การดมกลิ่น การลิ้มรส การกอดสัมผัส การทรงตัว การเคลื่อนไหวง่าย ๆ) ต่อมา คือ การเคลื่อนไหวร่างกายที่ซับซ้อนขึ้น (เช่น ปีนป่าย ตีลังกา โยนรับบอล ตีตบแปะ กระโดดเชือก) ต่อมาเป็นการทำงานของสมองขั้นสูงที่ซับซ้อนมากขึ้น ได้แก่ การใช้ภาษา ความเข้าใจสิ่งรอบตัว การมีสมาธิ จดจ่อ ความสามารถในการกำกับตัวเอง การเล่นเกมกีฬา เมื่อเด็กมีรากฐานของการใช้ประสาทสัมผัส การใช้ร่างกาย การใช้ภาษา พูดคุยสนทนาที่คล่องแคล่วแล้ว สมองจึงจะมีโครงสร้างที่พร้อมจะต่อยอดไปสู่การเรียนรู้วิชาการและสติปัญญาขั้นสูงต่อไปได้

เด็กปฐมวัยที่ขาดโอกาสในการเรียนรู้ผ่านการเล่น การใช้ประสาทสัมผัส การเคลื่อนไหว การพูดคุย ฟังนิทาน เล่นสมมุติ จินตนาการกับเพื่อน ระบบประสาทจะเปราะบาง ไม่พร้อมไปสู่การคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้วิชาการขั้นสูง โดยมักพบว่าเด็กจะมีปัญหาการเรียนเมื่อเข้าสู่วัยประถม

ถ้ามุ่งเน้นให้เด็กเรียนแบบท่องจำ ทำซ้ำๆ ตั้งแต่ช่วงปฐมวัยจะเกิดอะไรขึ้น

การสอดแทรกการเรียนรู้เขียนอ่านในเด็กเล็กไม่ใช่สิ่งผิด แต่การมุ่งเน้นจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นปฐมวัยที่มีเป้าหมายและผลลัพธ์เพื่อให้เด็กอ่านออกเขียนได้ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ไม่ถูกต้อง ไม่ถูกหลักการพัฒนาสมองและไม่ถูกหลักการเรียนรู้ของเด็กเล็ก

ปัญหาที่พบตามมาเมื่อโรงเรียนอนุบาลมุ่งเน้นการเรียนแบบท่องจำให้เด็กอ่านออกเขียนได้ คือ

1. **สมองของเด็กได้รับการปลูกฝังที่จะไม่รักการเรียนรู้** เด็กไม่สนุกกับการเรียนรู้ เป็นการทำลายธรรมชาติของเด็กที่ช่างสงสัย อยากเรียนรู้โลก เด็กที่ถูกบังคับให้เรียนจะไม่ชอบการเรียนรู้ พ่อแม่จะพบปัญหาว่าต้องคอยสั่ง กำกับให้ลูกอ่านเขียนเรียนหนังสือไปจนโต
2. **เด็กที่ถูกบังคับให้เรียน เขียนอ่านตั้งแต่เล็ก มีแนวโน้มจะเข้าหาความสุขแบบด่วนได้** ความสุขแบบไม่ต้องใช้ความคิดที่ซับซ้อน ไม่ต้องใช้ความพยายาม เช่น การเล่นเกม การดูทีวี
3. **เด็กที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการเขียนอ่าน และขาดโอกาสในการเล่น ขาดโอกาสในการใช้ประสาทสัมผัส การเคลื่อนไหว โครงสร้างของสมองจะไม่พร้อมกับการเรียนรู้ขั้นสูง** เด็กหลายคนจะพบปัญหาการเรียนเมื่อเข้าสู่วัยประถมปลาย

ธรรมชาติของเด็กปฐมวัยกับการพัฒนาสมองส่วน Executive function

Executive function คือ การทำหน้าที่ของสมองส่วนหน้า เป็นสมองส่วนบริหารจัดการ เป็นสมองส่วนที่ทำหน้าที่กำกับควบคุม วางแผน สั่งการการทำงาน จึงเป็นเหมือนผู้จัดการ มีหน้าที่สำคัญ

- ความจำ
- การควบคุมตัวเอง (หรือ การยับยั้งชั่งใจ)
- การวางแผน/แก้ปัญหา/ตัดสินใจ
- ความยืดหยุ่น

เด็กปฐมวัยที่มีการพัฒนาสมองส่วน Executive function จะเป็นเด็กที่มีความพร้อมที่จะเข้าสู่วัยเรียน ความสำคัญที่สำคัญ คือ ความสามารถในการกำกับตัวเอง กำกับตัวเองให้จดจ่ออยู่กับงานที่ทำ ไม่วอกแวกกับสิ่งเร้ารอบตัว กำกับตัวเอง ให้ออกกำลังกาย ยับยั้งความอยาก สามารถจดจำ ลงมือทำงานที่

มีความซับซ้อนหลายขั้นตอนได้ สามารถปรับเปลี่ยนแก้ไข ยืดหยุ่น ตัดสินใจหาทางออกใหม่ๆ ให้กับงานที่ทำ

“น้องพลอย อายุ ๔ ปี กำลังนั่งกินข้าวกับคุณพ่อ คุณแม่ เมื่อกินข้าวเสร็จคุณตาเปิดทีวีช่องการ์ตูนเสียงดัง น้องพลอยรีบวิ่งไปที่หน้าจอทีวี ตื่นเต้นกับการ์ตูนเรื่องโปรด แต่ก็นึกขึ้นได้ว่ายังไม่ได้เก็บจานที่โต๊ะ น้องพลอยรีบวิ่งเร็วจี๋ กลับมายกจานข้าวไปเก็บในครัว แล้วรีบล้างจานต่อให้เสร็จ เปิดก๊อกน้ำ กดสบูใส่ฟองน้ำ บังเอิญสบูหมด น้องพลอยตะโกนเรียกคุณแม่ “แม่ขาสบูหมดแล้วค่ะ” คุณแม่เดินมาหยิบเอาสบูล้างจานขวดใหม่ให้น้องพลอย น้องพลอยรีบทำงานต่อ กดสบูใส่ฟองน้ำ เอาฟองน้ำมาเช็ดที่จานให้ทั่ว เปิดก๊อกน้ำ ล้างจานทีละใบ แก้วทีละใบ ล้างฟองสบู่ออกให้หมด เอาแก้วไปคว่ำ เอาจานไปคว่ำ น้องพลอยทำอย่างรวดเร็วแล้วรีบวิ่งกลับมานั่งดูทีวีต่อ

กระบวนการทั้งหมดเป็นความสามารถของสมองส่วน Executive function แบบง่ายๆ เบื้องต้น ที่เริ่มพัฒนาในตัวน้องพลอย น้องพลอยสามารถ**กำกับตัวเอง** ยับยั้งตัวเองที่อยากดูทีวีมากๆ แต่**ตัดสินใจเลือก**ที่จะกลับมาทำงานให้เสร็จ น้องพลอยสามารถ**จดจำขั้นตอนการล้างจาน และจดจำกับการลงมือทำงานเป็นขั้นตอนได้จนเสร็จแม้จะมีเสียงทีวีดังอยู่** และเมื่อพบปัญหาคือสบูหมด น้องพลอยก็**ปรับเปลี่ยนแก้ปัญหาได้** แม้การแก้ปัญหาจะเป็นแบบเดี๋ยวกๆตามวัย คือ ใช้วิธีตะโกนขอความช่วยเหลือจากแม่ แต่ก็แสดงถึงความสามารถของสมองในการพยายามแก้ปัญหา**เพื่อให้งานที่ทำอยู่สำเร็จลงได้”**

Executive Function Skills Build Throughout Childhood and Adolescence

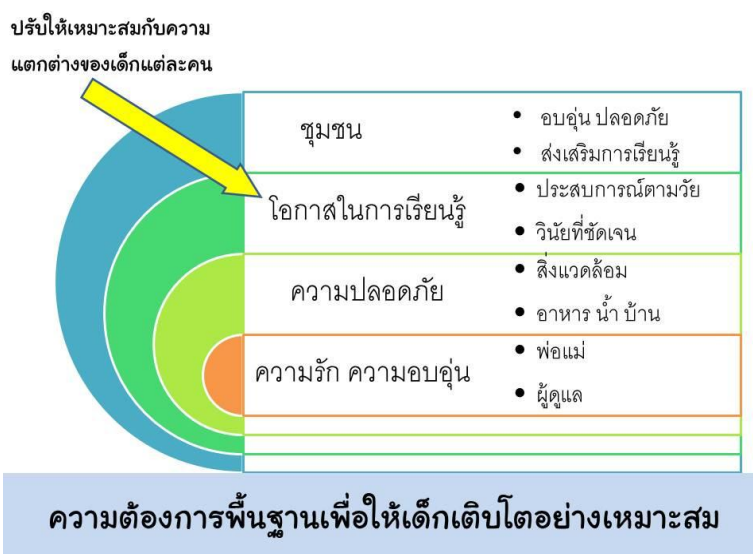
Building the Brain's...Executive function,
Center on the Developing Child, Harvard University, 2011

จากกราฟจะเห็นว่า สองส่วน executive function มีความพร้อมในการพัฒนาได้อย่างรวดเร็วมากในช่วงอายุ 3-5 ปี หมายความว่า สองมีความพร้อมที่จะพัฒนา แต่จะพัฒนาได้มากเพียงใด ขึ้นกับโอกาส ประสบการณ์ที่เด็กแต่ละคนได้รับ

ถ้าเด็กปฐมวัยได้รับโอกาส ประสบการณ์ในการทำกิจกรรมที่ฝึกฝน ท้าทาย ให้เด็กรู้จักการคิดวางแผนง่ายๆตามวัย ฝึกตัวเองในการจัดจ่อในการทำงานจนเสร็จ ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดแก้ปัญหาจากการเล่น หรือ งานที่ทำ กิจกรรมการเล่นหรือการทำงานมีขั้นตอนที่ท้าทายเหมาะสมกับวัย ก็จะเป็นโอกาสในการพัฒนาสมองส่วน Executive function เพิ่มขึ้น

ในเด็กเล็กๆ การกำกับตัวเองหรือแรงจูงใจอาจเริ่มต้นจากภายนอกก่อน เช่น ได้รับขนมเป็นรางวัล หรืออนุญาตให้ดูทีวีได้เมื่อทำงานเสร็จ เมื่อเด็กทำงานบ้านนั้นๆ ได้จนคล่องแคล่ว เป็นกิจวัตรแล้ว พ่อแม่ ครูก็อาจค่อยๆ เปลี่ยนจากแรงจูงใจภายนอก เป็นรางวัลจากความรู้สึกภาคภูมิใจในความรับผิดชอบ การรู้หน้าที่ด้วยตัวเอง ซึ่งพบว่าเด็กจะสามารถมีแรงจูงใจ กำกับตัวเองในการทำงานยากให้เสร็จได้ด้วยตัวเอง เมื่อเด็กเข้าสู่วัยประถมไปแล้ว

เข้าใจความต้องการของเด็ก

ภายใต้สังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงมาก มีอุปกรณ์เทคโนโลยีใหม่ๆ องค์ความรู้ใหม่ๆ และแนวทางการพัฒนาเด็กด้วยวิธีการใหม่ๆ พ่อแม่ ครู ผู้ดูแลเด็ก อาจรู้สึกสับสนว่าควรดูแลเด็กปฐมวัยอย่างไรให้ดีที่สุด การกลับมามองที่ตัวเด็ก **สิ่งที่เด็กทุกคนต้องการคืออะไร อะไรคือปัจจัยที่ทำให้เด็กเติบโตได้อย่างมีความสุข** คำถามพื้นฐานนี้จะช่วยให้พ่อแม่ ครู/ผู้ดูแลเด็ก มั่นใจในเส้นทางของการดูแลเด็กปฐมวัยมากขึ้น

Dr. Berry Brazelton และ Dr. Stanley Greenspan ได้ร่วมกันเขียนหนังสือเรื่อง The Irreducible Needs of Children ได้สรุปความต้องการพื้นฐานที่ช่วยให้เด็กเติบโตและพัฒนาอย่างเหมาะสม ดังนี้

1. ความต้องการความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่ ผู้ดูแลอย่างใกล้ชิด
2. ความต้องการความคุ้มครอง ความปลอดภัย มีอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและพอเพียง
3. ความต้องการประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย
4. ความต้องการโอกาสในการเรียนรู้ที่ปรับให้เหมาะสมกับความแตกต่างของเด็กแต่ละคน
5. ความต้องการกรอบ วินัย และความคาดหวังที่ชัดเจน
6. ความต้องการสังคมที่อบอุ่น ปลอดภัยและส่งเสริมการเรียนรู้

“ครูนุ่นเป็น พี่เลี้ยง ผู้ดูแลเด็กประจำสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าแห่งหนึ่ง ครูนุ่นรับผิดชอบดูแลเด็ก ๖ คน เด็กแต่ละคนมีประวัติการถูกทอดทิ้ง การได้รับความรุนแรงที่แตกต่างกัน เด็กเกือบทุกคนมีปัญหาทั้งทางจิตใจและการพัฒนาการ เมื่อครูนุ่นเข้ามาทำงานใหม่ๆ ครูนุ่นแทบจะต้องขอลาออกไปตั้งแต่สัปดาห์แรก เด็กแต่ละคนมีพฤติกรรมที่รุนแรง ชอบทะเลาะกัน แย่งของกัน ตีกันบ้าง บางคนก็ดูเจียบๆ ชอบนั่งเล่นคนเดียว หลายคนไม่ค่อยนั่ง และ เด็กเกือบทุกคนไม่ค่อยใช้ภาษาพูด มักจะแสดงออกด้วยการตี หยิก กัด หรือ ทะเลาะกัน

ครูนุ่นเชื่อว่าการให้ความรัก ความอบอุ่นกับเด็ก น่าจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยในการพัฒนาเด็ก ครูนุ่นเลือกที่จะทำสถานรับเลี้ยงเด็กนี้ให้เป็นเหมือนบ้านหลังที่สองของเด็กๆ เวลากินอาหารเย็น ครูนุ่นจะไม่เหมือนครูคนอื่นๆ ที่เป็นผู้คอยสั่ง ตรวจจับ ให้เด็กกิน ครูนุ่นพยายามให้เหมือนบ้าน ด้วยการร่วมโต๊ะกินข้าวกับเด็กๆ พยายามชวนเด็กๆ คุย ชวนกันเล่าว่าวันนี้ใครทำอะไร เมื่อถึงเวลาก่อนนอนครูนุ่นพยายาม

ปลูกฝังสิ่งดีๆในตัวเด็ก ครูเน้นให้เด็กๆผลัดกันบอกเล่าความดีของตัวเองให้เพื่อนๆฟัง ครูเน้นเล่านิทานให้เด็กๆฟัง ครูเน้นกอดเด็กทุกคน จากนั้นก็ชวนกันสวดมนต์ เด็กๆทุกคนจะเวียนกันมานอนข้างๆครูเน้นเด็กๆ ทุกคนอยากนอนข้างๆครูเน้น การได้นอนข้างๆครูเน้นถือเป็นของขวัญสำคัญที่เด็กๆทุกคนแย่งกัน ถ้าว้นไหนเด็กคนไหนทำสิ่งที่ดี ช่วยเหลือเพื่อนก็จะได้รับรางวัล คือได้นอนข้างๆ ครูเน้น

เวลาเด็กมีปัญหาทะเลาะกัน ตักัน ครูเน้นจะมีกรอบและระเบียบวินัยของการอยู่ร่วมกันที่ชัดเจน เด็กที่ดีเพื่อน ทำร้ายเพื่อน จะถูกทำโทษ ไม่ว่าเหตุการณ์นั้นใครจะถูก หรือใครจะผิด

เวลาผ่านไป ๑ ปี ครูเน้นพบว่าเด็กๆ มีพฤติกรรมที่ดีขึ้นมาก ไม่ค่อยทะเลาะกัน เด็กๆใช้ภาษาพูดต่อตรง ได้เถียงกันได้มากขึ้น การมีกรอบกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนก็ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ การอยู่ร่วมกันก็ง่ายขึ้น เด็กๆได้รับความอบอุ่น และ เริ่มสัมผัสได้ถึงความปลอดภัยในการอยู่ร่วมกัน เด็กๆมีความพร้อมที่จะเติบโตและพัฒนาต่อไป

บทสรุปธรรมชาติของเด็ก

การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม เริ่มต้นจากความเข้าใจพื้นฐานเรื่อง ธรรมชาติและความต้องการของเด็ก องค์ความรู้และแนวคิดที่สำคัญ คือ

1) **เด็กทุกคนแตกต่างกันตามลักษณะพื้นอารมณ์** การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพื้นอารมณ์ของเด็กแต่ละคนมีความสำคัญ

2) **โลกภายใน ความคิด ความรู้สึกของเด็ก**

- พัฒนาการที่สำคัญในช่วงปฐมวัย คือ การเริ่มเป็นตัวของตัวเอง (พลังตัวตน) และความสามารถในการคิด จินตนาการ

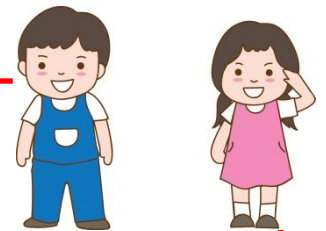

- พลังตัวตนเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ่อแม่ ครู/ผู้ดูแลเด็ก ที่เห็นคุณค่าและความสำคัญของพลังตัวตน จะสามารถนำพาและพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างยั่งยืน

3) **ลำดับขั้นการพัฒนาสมองของเด็ก** เริ่มต้นจากการพัฒนาระบบประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว เด็กที่ไม่ได้รับประสบการณ์ผ่านการเล่น การใช้ประสาทสัมผัส การลงมือทำ ระบบประสาทจะเปราะบาง ไม่พร้อมต่อการเรียนรู้ขั้นสูง

4) **ความต้องการพื้นฐานของเด็ก** การกลับมามองความต้องการของเด็ก กลับมาย้อนถามตัวเองอีกครั้งว่าอะไรคือสิ่งที่เด็กต้องการ จะช่วยให้พ่อแม่ ครู/ผู้ดูแลเด็ก มั่นใจในเส้นทางการดูแลเด็กปฐมวัยมากขึ้น

การมีความรู้พื้นฐานทั้งหมดเหล่านี้ช่วยให้พ่อแม่ ครู/ผู้ดูแลเด็ก เข้าใจเด็กปฐมวัยในหลากหลายมิติ สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติ และมีแนวทางในการปรับเปลี่ยนตัวเอง ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาเด็กอย่างยั่งยืน โดยมุ่งหวังให้ครู/ผู้ดูแลเด็กสามารถทำงานกับเด็กได้อย่างมีความสุข

อ้างอิง

1. Brazelton T, Greenspan S. **The Irreducible Needs of Children: What Every Child Must Have to Grow Learn and Flourish**. New York: Harper Collins Publishers; 2000.
2. Brazelton T, Sparrow J. **Mastering Anger & Aggression, The Brazelton Way**. Massachusetts: DA Capo Press; 2005.
3. Brazelton T, Sparrow J. **Touchpoints Birth to Three, Your child's Emotional and Behavioral Development, 2nd edi**. Massachusetts: DA Capo Press; 2006.
4. Brazelton T, Sparrow J. **Touchpoints Three to Six, Your child's Emotional and Behavioral Development, 2nd edi**. Massachusetts: DA Capo Press; 2002.
5. Trozzi M, Dixon S. Eight to Nine Months: Exploring and Clinging. In: Dixon SD, Stein MT editors: **Encounters with Children: Pediatric Behavioral and Development, 4th ed**. St Louise: Mosby Year Boo; 2006. P. 293-301.

6. Wieder SK, B. **Educational Guidelines for Preschool Children with Disorders in Relating and Communicating.** Clinical Practice Guidelines: Redefining the standard of care for infants, children, and families with special needs: ICDL; 2000.
7. Greenspan SW, S. **The Challenging Child, Understanding, Raising, and Enjoying the Five “Difficult” Types of Children.** Massachusetts: DA Capo Press; 1995.
8. Greenspan J, Greenspan S. **Emotional learning styles: A Guide for Parents, Clinician, Educators, and Mentors.** The Floortime Center. 2012
9. Greenspan SW, S. **The Secure Child: Helping our Children Feel Safe and Confident in a Changing World.** Massachusetts: DA Capo Press; 2003.
10. Greenspan SW, S. **Playground Politics, Understanding the Emotional Life of Your School-Age Child.** Massachusetts: DA Capo Press; 1993.
11. Dacey J. Travers J. Fiore L. **Psychosocial Development in Early Childhood.** In: Human Development across Lifespan, 7th edi. Singapore. 2009
12. แก้วตา นพมนิจารัตน์. **การฝึกกระตุ้นพัฒนาการตามแนวคิด DIR/ฟลอไรม์.** ใน : ทิพวรรณ หรรษะคุณาชัย, รวิวรรณ รุ่งไพรวลัย, ชาดริยา ชีรเนตร, บรรณาธิการ. **ตำราพัฒนาการและพฤติกรรมเด็กสำหรับเวชปฏิบัติทั่วไป.** กรุงเทพฯ : ปิยอนด์ เอ็นเทอร์ไพรซ์. 2554
13. กุลยา ตันติผลาชีวะ. **ใจลูกสูงที่สร้างได้.** กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์; 2552.
14. จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ. **ออกแบบสมองลูกให้เป็นเลิศ.** กรุงเทพฯ. Than Books: 2551
15. จอห์น บี.ทอมสัน, ทิม คาน และคณะ. **วิเศษรู้ วังวิญญู แปล. เด็กตามธรรมชาติ คู่มือดูแลและส่งเสริมศักยภาพเด็กในเจ็ดปีแรก.** กรุงเทพฯ. สอนเงินมีนา. 2551
16. Center on the Developing Child at Harvard University. **Building th Brain’s “Air Traffic Control” system: How Early Experiences Shape the Development of the Executive Function: Working Paper No. 11.** www.developingchild.harvard.edu. 2011
17. National Scientific Council on the Developing Child. **Young children develop in an environment of relationships. Working Paper No. 1.** www.developingchild.net. 2004
18. National Scientific Council on the Developing Child. **Children’s Emotional Development Is Built into the Architecture of Their Brains: Working Paper No. 2.** www.developingchild.net. 2004

19. National Scientific Council on the Developing Child. **The Science of Early Childhood Development.** www.developingchild.net. 2007.
 20. Williams, S.M., & Shellenberger, S. **How does your engine run? Leader's guide to the alert program for self regulation.** TherapyWorks Inc. Albuquerque.1996.
-